

Forvaltningsrett og klagesaksbehandling 2025

Synne Skoglund, seniorrådgiver

Markus Setså Borge, seniorrådgiver

Seksjon barnehage og skole

Statsforvalteren i Nordland

*Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje*

Innledning

Foto: Stockbilde

- Hvorfor arrangerer vi dette?
 - Varierende kompetanse om forvaltningsrett
 - Kommunens vurderinger kommer ikke alltid tydelig frem i vedtak
 - Mangler konkrete og individuelle vurderinger av barnets beste
- Målet med presentasjonen er å øke kjennskapen til forvaltningsretten og hva det har å si for dere i arbeidshverdagen.

– virker til Nordlands beste

Agenda

- Forvaltningsloven
- Sentrale bestemmelser i forvaltningsloven
- Hva er enkeltvedtak?
- Barnets medvirkning og barnet beste
- I hvilke sakstyper skal det fattes enkeltvedtak?
- Hvem er klageinstans?
- Oversendelse av klagesak

Praktisk info

- Har gått bredt ut - deltakere fra fylkeskommunen, kommunene og private barnehager og skoler.
- Alt vil kanskje ikke være like relevant for alle, men vi har forsøkt å ta med sentrale regler.
- Vi sender ut presentasjonen i etterkant.
- Det tas opptak av nettseminaret – dette sendes ut til dere i etterkant.
 - Del med en kollega!
 - Tilgjengelig i 14 dager.
- Vi setter pris på tilbakemeldinger!

– virker til Nordlands beste

Still gjerne spørsmål underveis!

- Bruk chatten.
- Det blir også tid til spørsmål etterpå.

Hva er forvaltningsloven?

- Forvaltningsloven regulerer saksbehandlingen når **offentlig forvaltning** tar avgjørelser, og **partenes** rettigheter under saksbehandlingen.
- Saksbehandlingsreglene skal blant annet sikre:
 - god informasjon om prosessen
 - mulighet til å se hva avgjørelsen er basert på
 - mulighet til å klage på avgjørelsen

— virker til Nordlands beste

Ny forvaltningslov

- [NOU 2019: 5 - regjeringen.no](#)
- [Prop. 79 L \(2024–2025\) - regjeringen.no](#)
- Første gangs behandling i Stortinget planlagt i juni.
- Trolig ikke store endringer, men mer tilgjengelig språk.

God forvaltningsskikk

Foto: Stockbilde

- Også kjent som god forvaltningspraksis
- Generelle etiske prinsipp for god skikk i forvaltningen:
 - Saklighet
 - Hensynsfull
 - Forsvarlig saksbehandling
 - Saklig forskjellsbehandling
 - Ingen sterkt urimelig avgjørelser
 - Forbud mot vilkårlige avgjørelser
- Ingen rettighet i seg selv knyttet til disse, men bærebjelker i forvaltningen

Hvorfor er dette relevant for dere?

Kommunale barnehager og skoler (også fylkeskommunale)

- Fvl. § 1, første ledd første setning:
- «Loven gjelder den virksomhet som drives av forvaltningsorganer når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov. Som forvaltningsorgan reknes i denne lov et hvert organ for stat eller kommune.»

Private barnehager og privatskoler

- Fvl. § 1, første ledd andre setning:
- «Privat rettssubjekt regnes som forvaltningsorgan i saker hvor det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift.»

Sentrale bestemmelser - enkeltvedtak

- Forhåndsvarsel, § 16
- Utredningsplikten, § 17
- Skriftlighet, § 23
- Begrunnelse, § 24
- Begrunnelsens innhold, § 25
- Klage, §§ 28-33

Andre sentrale bestemmelser

- Habilitet, § 6
- Veiledningsplikten, § 11
- Rett til fullmektig, § 12
- Taushetsplikt, § 13 flg.
- Rett til partsinnsyn, §§ 18-19
- Omgjøring av vedtak uten klage, § 35
- Sakskostnader, § 36

— virker til Nordlands beste

Hvem er part?

- Det er viktig å ta stilling til hvem som er part i en sak, fordi en rekke av reglene i forvaltningsloven er knyttet til dette.
- For skole og barnehage er det som oftest ikke vanskelig å finne ut hvem som er part i saken.
 - Barnet som saken direkte gjelder.
 - For mindreårige er det vanligvis foreldre med foreldreansvar som utøver barnets partsrettigheter.

Forhåndsvarsel

- Part som ikke har fått uttale seg i sak, skal gis mulighet til dette i forkant av vedtak.
- En del av retten til kontradiksjon og forsvarlig utredning av sak.
- Trenger ikke forhåndsvarsle om parten selv har søkt om noe eller har fått mulighet til å uttale seg på annen måte.

Hva er et enkeltvedtak?

- Forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a, «vedtak»
 - Utøving av offentlig myndighet
 - Generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter eller plikter for private personer
 - Gjelder både for enkeltvedtak og forskrifter
- Forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b, «enkeltvedtak»
 - Vedtak som gjelder rettigheter og plikter til en eller flere bestemte personer

Utredningsplikten – enkeltvedtak

- Kommunen har en alminnelig utredningsplikt i saker om enkeltvedtak
 - «skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes» jf. fvl. § 17.
- Bestemmelsen skal ikke tas helt på ordet.
 - Grundighet mot behovet for avgjørelse
 - Rask saksbehandling, forsvarlig bruk av ressurser og behovet for mer utredning
 - Hvor tvilsom er saken/spørsmålet?
- Kommunen må opptre upartisk: må utrede både forhold som taler for og mot en bestemt løsning. Husk å sikre kontradiksjon under saksforberedelsen!

Ta en avgjørelse

1. Avklare de faktiske forholdene (bevisvurdering)
2. Finne rettslig problemstilling
3. Finne rettsregel
4. Bruke rettsregel på fakta

Enkeltvedtak skal...

- ✓ være skriftlig.
- ✓ inneholde en begrunnelse.
- ✓ inneholde informasjon om klagerett og rett til partsinnsyn.

Begrunnelsen

- I vedtaket må dere skrive noe om *hvorfor dere har bestemt noe og hvordan dere kom frem til dette.*
- Begrunnelsen må inneholde:
 - Reglene som vedtaket bygger på.
 - Gjengi innholdet av reglene eller den problemstillingen vedtaket bygger på.
 - De faktiske forholdene vedtaket bygger på.
 - De hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn

Hvordan ser et enkeltvedtak ut?

1. Hva som er søkt om eller som kommunen vil vedta
2. Det **rettslige grunnlaget**
3. De **faktiske forholdene** i saken
 1. Hva foreldrene beskriver
 2. Barnets stemme
 3. Skolen/barnehagen/fylkeskommunen/kommunes undersøkelser
 4. Annen relevant beskrivelse av situasjonen
4. Hvordan kommunen **vurderer** dokumentasjonen opp:
 1. Vilkårene i loven
 2. Barnets beste-vurderingen
 3. Andre relevante hensyn
 4. Konklusjon
5. Informasjon om klageadgang og retten til å se sakens dokumenter

Enkeltvedtak om ... for (navn)

Elevens navn og fødselsår

Jeg viser til møtet/brevet/søknaden/henstillingen som ble sendt (dato), hvor det kom frem at (fyll inn en kort henvisning til hva du skal fatte enkeltvedtak om).

Innvilgelse eller avslag

Her må du si noe om hva vedtaket gjelder og hva som er resultatet i saken:

Du må si noe om hva du konkret har fattet vedtak om, innholdet i rettigheten, eventuell organisering, omfang av rettigheten, øvrige tiltak og annet som er relevant.

Rettslig grunnlag

Her må du vise til loven eller forskriften som er aktuell i denne saken. Vi anbefaler at du tar med sitatet fra regelverket, med paragrafnummer, for eksempel opplæringsloven § 5-1. Du kan gjerne forklare hva reglene betyr, om det kan være vanskelig å forstå.

Hvis du har fattet et vedtak om spesialundervisning, kan du for eksempel beskrive det slik: I opplæringsloven § 5-1 står det: Legg inn sitat fra loven

Saksforhold

Her må du skrive hva som er fakta i saken, det vil si at du redegjør for hva som er grunnlaget og hva som er skjedd hittil i saken. Du må også vise til sentrale dokumenter, for eksempel at det er utarbeidet en sakkyndig vurdering i saker om spesialundervisning, eller at dere har kartlagt eleven i saker om særskilt språkopplæring. Innholdet og betydningen av dokumentene, skal du komme nærmere inn på i selve begrunnelsen for vedtaket.

Vurdering

Du må begrunne hvorfor du innvilger eller avslår å gi eleven en rettighet. Dersom du har innvilget, må du begrunne hvorfor eleven får akkurat det tilbudet.

Du/dere må synliggjøre hvordan eleven har blitt hørt i saken og hvordan barnets beste er vurdert og vektlagt. Grunnloven § 104, barnekonvensjonen artikkel 12, og forvaltningsloven § 17 gir barn og unge en rett til å bli hørt i saker som vedrører dem, og barnets syn skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, jf. Grl. § 104 og bk art.3.

Klageadgang

Vi foreslår at du beskriver klageadgangen slik:

Du kan klage på dette vedtaket. Hvis du vil klage, er fristen tre uker fra du har mottatt vedtaket. Klagen må nevne hvilken endring du ønsker, og bør være skriftlig. Hvis klagen ikke er skriftlig, vil skolen skrive ned klagen. Du bør også begrunne klagen. Du sender klagen til skolen ved rektor. Dersom skolen ikke er enig i klagen din og ikke omgjør vedtaket, vil vi sende den til statsforvalteren i fylket, som er endelig klageinstans.

Hva kjennetegner et godt vedtak?

Et godt vedtak er en avgjørelse der parten lett forstår hva resultatet betyr for dem. Samtidig som parten – uavhengig av om hen er enig – forstår begrunnelsen for hvorfor vi har kommet frem til dette resultatet.

Barns medvirkning

- Det må sikres at barn får medvirke i saker **som handler om dem selv**.
- Dette innebærer at barnets synspunkter og innspill skal høres og vurderes nøye – og de må få nødvendig informasjon om det de skal si noe om.
- Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet.
- Retten følger av flere lover – Grunnloven §104, barnekonvensjonen art. 12 nr. 1, forvaltningsloven § 17, opplæringsloven § 10-2, barnehageloven § 3 og privatskoleloven § 5A-2.

Prosesen i en sak

- ☐ **Forbered deg godt!**
- ☐ **Gjennomfør møtet med barnet.**
- ☐ **Vurder betydningen av barnets synspunkter.**
- ☐ **Gi tilbakemelding og dokumenter underveis.**
- ☐ **Følg opp!**

Ni prinsipper for god medvirkning:

1. Åpne og informative
2. Frivillige
3. Basert på respekt
4. Relevante
5. Barnevennlige
6. Inkluderende
7. Med nødvendig opplæring
8. Sikre og sensitive
9. Etterrettelig og ansvarlig

[Film: Elevmedvirkning | udir.no](https://udir.no/film/elevmedvirkning)
[4. Barns medvirkning | udir.no](https://udir.no/film/4-barns-medvirkning)

Barnets beste

Grunnloven § 104 andre ledd:

- Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn

Barnekonvensjonen (BK) artikkel 3 nr. 1

- «Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn»

[E-læring – Barneombudet](#)

Barnets beste-vurdering steg for steg

Forberedelser

1

Vite

Sikre et godt kunnskapsgrunnlag – inkludert barns medvirkning.

2

Vurdere

Vurdere konsekvenser for barn, avveie og konkludere med hva som er til barnets beste.

3

Vekte

Veie barnets beste opp mot andre hensyn og ta en beslutning i saken.

4

Vise

Beslutning

Dokumentere vurderingene i en begrunnelse for beslutningen.

Barneombudet

barneombudet.no/e-kurs

Pause

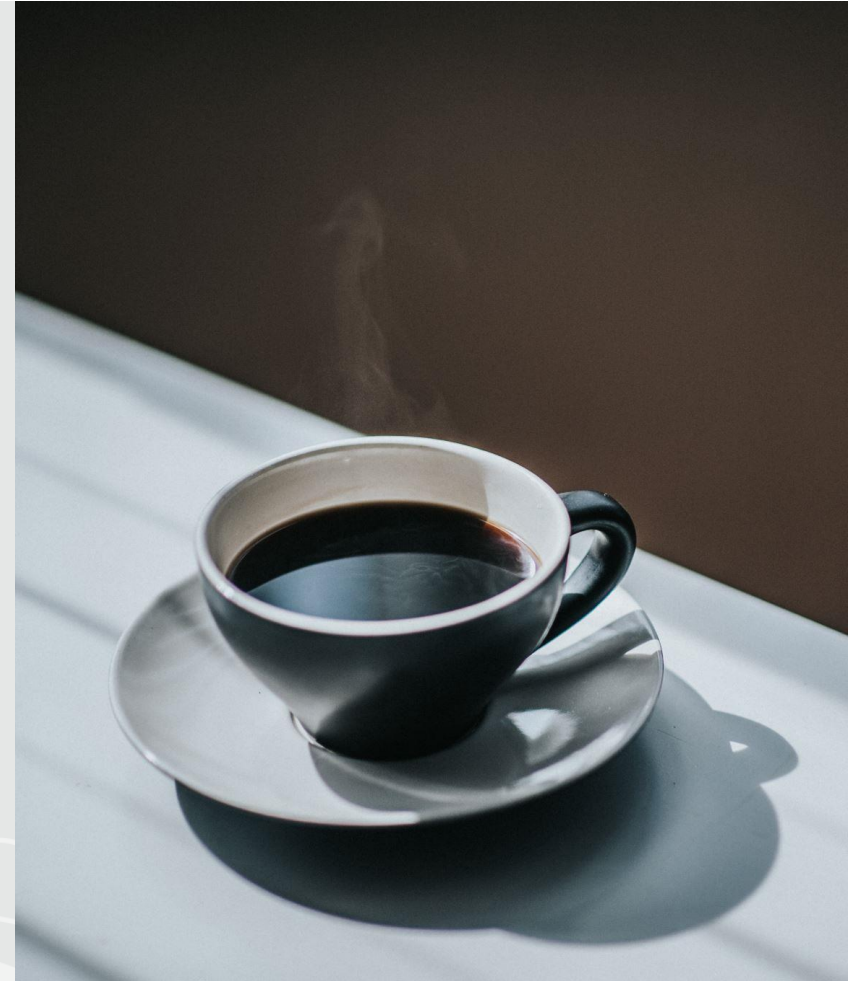

Foto:

— virker til Nordlands beste

Når skal det fattes enkeltvedtak?

- Vanskelig å komme med en helt uttømmende liste
- Kontrollspørsmål:
 1. Skal det tas en avgjørelse? Er avgjørelsen utøving av offentlig myndighet?
 2. Gjelder avgjørelsen noens rettigheter eller plikter?
 3. Retter avgjørelsen seg mot en eller flere bestemte personer, og ikke generelt mot alle?

Eksempler på enkeltvedtak i barnehagen

- Spesialpedagogisk hjelp
- Rett til skyss for barn med spesialpedagogisk hjelp
- Barn med nedsatt funksjonsevne
- Tegnspråkopplæring
- Godkjenning av barnehager
- Opptak
- Kommunalt tilskudd til private barnehager
- Foreldrebetaling
- Pålegg fra myndighet til barnehage om å rette uforsvarlige eller ulovlige forhold
- Dispensasjon fra pedagognorm, utdanningskrav og krav om norskferdigheter

Eksempler på enkeltvedtak i skolen

- Skolebytte
- Bortvisning
- Skyss og innlosjering
- Reisefølge og tilsyn
- Tvunget skolebytte
- Skoleplassering («innskriving»)
- Individuelt tilrettelagt opplæring
- Samisk opplæring
- Permisjon fra opplæring
- Ekstra skoleår
- Fritak fra opplæringsplikt: hoppe over, delvis og helt fritak
- Tegnspråk
- Særskilt språkopplæring
- Punktskrift
- Fritak fra opplæring religion
- Tvunget skolebytte
- Skoleplikt etter manglende tilsyn med hjemmeundervisning
- Standpunktkarakterer, sluttvurderinger
- Inntak (privatskoler og videregående skoler)

Hvem kan fatte enkeltvedtak? Personell kompetanse

- Opplæringsloven §§ 28-1 og 28-2 – «kommunen» eller «fylkeskommunen», men utstrakt bruk av delegering etter kommuneloven.
- Barnehageloven – også her kommunen, men stor grad av delegering til kommunalsjefer, styrere osv.

Delegering

- Kommuneloven § 5-3, intern delegering
- Kommuneloven § 5-4, delegering til andre rettssubjekter
- Vær obs på kommunens/fylkeskommunens/skolens delegeringsreglement!

Privatskoler - myndighet

- Privatskoleloven § 5-2 – styret er øverste organ på skolen
- § 5-2 andre ledd – oppgaver som ikke kan delegeres
- § 5-2 tredje ledd – i andre saker enn de som er nevnt i andre ledd, kan styret med 2/3 flertall delegere myndighet til skoleledelsen
- Også her: veldig vanlig med delegering fra styret til skoleledelsen
- I flere saker har ikke privatskolen selv myndighet til å fatte enkeltvedtak, f.eks. om individuell tilrettelegging etter § 3-6, der myndigheten ligger hos kommunen. Men myndigheten kan delegeres til skolen.

Klagen

- Klagen skal:
 - Sendes til forvaltningsorganet som har fattet vedtaket
 - Være undertegnet
 - Nevne vedtaket som påklages
 - Nevne den endringen som ønskes
- Om nødvendig: opplysninger om klagerett og om overholdelse av klagefrist.
- Bør nevne «de grunner klagen støtter seg til», men må ikke

Dere må vurdere klagen - saksforberedelse

- Når dere får en klage må dere:
 - vurdere om klagen skal behandles eller avises
 - foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Er det behov for mer informasjon?
- Dere kan oppheve vedtaket eller endre vedtaket hvis det er grunnlag for det. Har dere vurdert riktig?
- Hvis dere opprettholder vedtaket deres, skal klagen sendes til klageinstans. Husk kopi til klager!

Klageinstans

- Som hovedregel er Statsforvalteren klageinstans for enkeltvedtak i barnehage- og skolesektoren, men det finnes unntak.
- Ved delegering: avklar hvem som skal sende saken til klagebehandling

Klageinstans – offentlige skoler

- Opplæringslova § 29-1:
 - Første ledd: «Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter opplæringslova.»
 - Kunnskapsdepartementet → Utdanningsdirektoratet → Statsforvalteren
- Unntak følger av § 29-1 annet ledd
 - Enkeltvedtak som **ikke** gjelder opplæring eller skoleskyss, reisefølge eller tilsyn → reglene om klageinstans i fvl. § 28, dvs. intern klagebehandling. Gjelder f.eks. SFO, leksehjelp og kulturskole.
 - For VGO: Inntak av gjesteelever og vedtak om hvilket utdanningsprogram, programområde og hvilken skole

Klageinstans - barnehage

- Barnehageloven § 12
 - «Statsforvalteren er klageinstans for vedtak fattet av kommunen eller fylkeskommunen etter §§ 14 og 15, § 19 første ledd, §§ 24 til 26, §§ 35 til 38, § 53 og der det følger av forskrift gitt i medhold av denne loven»

Klageinstans - privatskoler

- Ikke én enkelt lovhjemmel om klageinstans, men spredt i hele loven
- F.eks. § 3-1 om inntak. Klageinstans regulert i sjetten ledd:
 - «Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningslova. Avgjerd om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2. Departementet er klageinstans.»
 - Kunnskapsdepartementet → Utdanningsdirektoratet → Statsforvalteren
- Et annet eksempel: § 3-10 om bortvisning:
 - «Avgjerd om bortvisning er enkeltvedtak, og reglane i forvaltningsloven gjeld. Departementet er klageinstans.»

Oversendelse av klagesak. Hva trenger vi?

- Det påklagde enkeltvedtaket
- Partens klage
- Kommunens svar på det klager er uenig i
- Hvis det finnes: partens søknad (f.eks. om skolebytte)
 - Kan være en e-post
- Annen dokumentasjon som er innhentet i forbindelse med klagebehandlingen
 - F.eks. uttalelse fra PPT, legeerklæringer, bilder av skoleveien osv.

Hva skjer etter klagebehandling hos oss?

- Forvaltningsloven § 34 fjerde ledd:
- Statsforvalteren kan selv treffe nytt vedtak.
 - Underinstansen skal i disse tilfellene **ikke** fatte et nytt vedtak selv. Da er vårt vedtak endelig, og kommunen og parten må forholde seg til dette.
- Vi kan også oppheve og returnere saken tilbake til underinstansen for helt eller delvis ny behandling.
- Hvis ikke noe av dette er aktuelt, stadfester vi kommunens vedtak.

Spørsmål?

Dere kan også sende spørsmål inn i etterkant til
markus.borge@statsforvalteren.no eller
synne.skoglund@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Nordland

*Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje*

— virker til Nordlands beste

Lenker

- [Maler for opplæringsloven | udir.no](https://udir.no/maler-for-opplæringsloven)
- [Maler – spesialpedagogisk hjelp | udir.no](https://udir.no/maler-spesialpedagogisk-hjelp)
- [Generelt om forvaltningsloven og elevens beste | udir.no](https://udir.no/generelt-om-forvaltningsloven-og-elevens-beste)
- [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)
- [Lov om private skolar med rett til statstilskot \(privatskolelova\) - Lovdata](#)
- [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)
- [Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker \(forvaltningsloven\) - Lovdata](#)